

**priloga 1:
IZVLEČEK IZ STRATEGIJE
PROSTORSKEGA RAZVOJA
SLOVENIJE
(Ur. l. RS, št. 76/04)**

1 UVOD

Strategija prostorskega razvoja Slovenije (v nadaljnjem besedilu: SPRS) je temeljni državni dokument o usmerjanju razvoja v prostoru. Osnovni namen SPRS je določiti strateške dolgoročne usmeritve prostorskega razvoja Slovenije kot odgovor na najpomembnejše sodobne izzive v svetu in v Evropi, tako da se zagotavlja trajnostni prostorski razvoj. Pri tem morajo biti upoštevani javni interes, sektorski cilji in interesi na vseh področjih, ki imajo prostorske učinke.

SPRS podaja okvir za prostorski razvoj na celotnem ozemlju države in postavlja usmeritve za razvoj v evropskem prostoru. Določa zasnovo urejanja prostora, njegovo rabo in varstvo. Prostorska strategija izhaja iz upoštevanja družbenih, gospodarskih in okoljskih dejavnikov prostorskega razvoja. V skladu z načelom vzdržnega prostorskega razvoja, ki je njeno temeljno načelo, prostorska strategija uveljavlja smotrno rabo prostora ter varnost življenja in dobrin. Poudarja prizadevanja za ohranitev prepoznavnosti prostora in krepitev identitete Slovenije ter njenih lokalnih oziroma regionalnih identitet, kar v razmerah evropske konkurence ponuja primerjalne prednosti.

SPRS skladno s cilji prostorskega razvoja Slovenije opredeljuje zasnovo bodočega prostorskega razvoja in prioritete ter usmeritve za njegovo doseganje. Prioritete v zasnovi so:

- enakovredna vključenost Slovenije v evropski prostor,
- policentrični urbani sistem in regionalni prostorski razvoj,
- vitalna in urejena mesta, usklajen razvoj širših mestnih območij,
- povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja ter izgradnja gospodarske javne infrastrukture,
- vitalnost in privlačnost podeželja,
- krepitev prepoznavnosti kakovostnih naravnih in kulturnih značilnosti krajine ter
- prostorski razvoj v območjih s posebnimi potenciali in problemi.

SPRS strategija določa usmeritve za razvoj posameznih prostorskih sistemov na regionalni in lokalni ravni ter določa ukrepe za njeno izvajanje v obliki različnih programov, nalog in aktivnosti nosilcev urejanja prostora, način zagotavljanja skladnosti razvojnih dokumentov in način spremljanja izvajanja prostorske strategije.

SPRS se v svojih določbah nanaša tudi na območje Občine Bled in sicer konkretno predvsem v poglavjih razvoja poselitve in razvoja krajine.

2 RAZVOJ POSELITVE

Razvoj poselitve zajema (1) skrb za zagotavljanje primernih bivališč, (2) predvidevanja v razvoju naselbinskega omrežja, (3) razmestitev dejavnosti v omrežju naselij, prebivalcev, stanovanj, delovnih mest ter (4) instrumente za urejanje naselij s pglavitnimi usmeritvami za razvoj, sanacijo in varovanje naselij. z razvojem poselitve se vzpostavljajo prostorski pogoji za gospodarski in socialni razvoj na celotnem ozemlju Slovenije, ob hkratnem varovanju naravnega in bivalnega okolja z omejevanjem negativnih posledic gospodarskih in družbenih razmer. izhaja iz značilnosti grajenega okolja in naravnih danosti ter upošteva razvojne procese v prostoru, ki so odvisni od gospodarskih, družbenih, tehnoloških in kulturnih sprememb na lokalni, regionalni, nacionalni in/ali svetovni ravni, ter dolgoročne prostorske cilje, ki so usklajeni z gospodarskimi, socialnimi, kulturnimi in okoljskimi vidiki ter usmeritvami.

Urejanje mest in drugih naselij se nanaša na vzpostavljanje funkcionalnega, ekološko neoporečnega in estetskega bivalnega prostora. Funkcionalnost vključuje ureditve, ki omogočajo gospodarski in socialni razvoj, primerno gostoto zazidanosti, opremljenost s centralnimi dejavnostmi ter infrastrukturno opremljenost in ureditve, ki omogočajo zadovoljevanje temeljnih človekovih potreb. Ekološka neoporečnost naselja vključuje opremljenost s tehnično infrastrukturo (elektrika, promet, ogrevanje, vodooskrba, kanalizacija), zavarovanost pred hrupom, onesnaženim zrakom, vodami in plazovi, urejeno zbiranje in odstranjevanje odpadkov ter nekonfliktno in polifunkcionalno rabo površin. Estetsko bivalno okolje pomeni ureditve po meri človeka, preglednost in obvladljivost, upoštevanje topografije, lokalnega stavbarstva in funkcije naselja.

Prednost pred širjenjem naselij na nova območja ima razvoj naselja "navznoter" oziroma zapolnjevanje in zgoščanje, kar pomeni intenzivnejšo rabo ekstenzivno izrabljenih ali praznih zemljišč, izkoriščanje notranjih rezerv mest in ustrezne zgostitve prebivalcev v območjih z vozlišči prometnih sistemov in postajališči potniškega prometa. Ekstenzivno izrabljene so tiste površine, kjer je raba prostora neracionalna in jo je z isto namembnostjo možno intenzivirati. Notranji razvoj naj bi imel prednost pred širjenjem naselij na nova območja. Na tak način se zmanjšuje pritisk na nova zemljišča na obrobjih mest ter posredno vpliva na obnovo gradbenega fonda v mestnih središčih, povečujejo se možnosti sanacije obstoječih komunalnih in drugih infrastrukturnih sistemov ter se razvijajo racionalnejše rešitve. Zemljišča, ki so v prostorskih planih občin namenjena gradnji, v večini primerov zadoščajo potrebam razvoja določenega naselja (izjeme so večja mesta), kljub temu pa se vedno znova pojavljajo zahteve po širitvi naselij. Gradbene parcele obstajajo, vendar niso razpoložljive. Vzrok za to je zadrževanje zemljišč brez izvajanja gradnje, čakanje na povečanje cen in s tem večji dobiček ob prodaji. Pri uveljavljanju novih davčnih instrumentov zemljiške politike bo zato v primeru ekstenzivno izrabljenih gradbenih parcel nujna uveljavitev višjih davčnih stopenj oziroma nadomestil za uporabo stavbnega zemljišča.

Z notranjim razvojem naselij se ohranjajo in krepijo obstoječe ravni storitev, skrbi za izboljšanje zdravstvenih in varnostnih pogojev ter usklajenost bivalnih funkcij z ekonomskimi in socialnimi dejavnostmi. Notranji razvoj naselij se razvija z varovanjem robov in pospeševanjem presnavljanja in zgoščevanja obstoječe mestne strukture in z vzpostavljanjem večpolne zgradbe manjših samooskrbnih in socialno povezanih enot v velikosti mešanih stavbnih blokov ali četrti kot mest v malem. V takšnih območjih se zagotovi gostoto prebivalcev, ki bo omogočala racionalno rabo zemljišč, pri tem pa se pazi, da bodo gostote ob ustrezni arhitekturni zasnovi zagotavljale kvalitetno bivalno in delovno okolje. S sanacijo, prenovo, izgrajevanjem, zapolnjevanjem, zgoščevanjem zazidave na robu mesta in prestrukturiranjem obstoječih urbanih struktur in degradiranih delov mest se nadomestijo potrebe po širjenju na nove površine v okolici mest in drugih naselij. S tem se zmanjša pritisk na nove površine ter vzpodbuja obnavljanje gradbenega fonda v mestnih središčih.

Za ustrezen razvoj mest in drugih naselij se bo povečala ponudba zazidalnih površin v urbanih aglomeracijah, in to načrtovano, preudarno ter usklajeno s ponudbo teh površin v drugih naseljih v regiji. Urbane površine Ljubljane, Maribora in Kopra morajo zagotavljati konkurenčnost in kompetitivnost teh mest v mreži evropskih mest. V strategiji prostorskega razvoja občine se opredelijo tista naselja, ki bodo s širitvijo naselja in v odvisnosti od okoljske nosilnosti in ranljivosti prostora zagotavljala zadostne površine za stanovanja, delovna mesta in družbeno javno infrastrukturo tako za sedanje kot tudi za bodoče prebivalstvo pripadajočega naselja in gravitacijskega območja. Poselitvena območja se načrtujejo za dolgoročno obdobje, zato morajo bilance rabe tal, kapacitete stavbnih zemljišč, komunalne, energetske, zaposlitvene, prometne in druge bilance ter projekcije zadoščati in biti usklajene za potrebe načrtovanega obdobja.

2.1 GRADNJA ZUNAJ POSELITVENIH OBMOČIJ

V Sloveniji je poleg razpršene poselitve, ki je avtohtoni poselitveni vzorec, močno prisotna razpršena gradnja, ki je obravnavana kot negativen pojav. Razpršena gradnja je pojav, ki se ga ne da sanirati v celoti in povsod, da bi se zmanjšali družbeni stroški in povečalo varstvo okolja, pa se lahko pojav v nekaterih območjih sanira oziroma se lahko omilijo njegovi negativni vplivi. Razpršena gradnja je sporna predvsem zaradi nizke gostote poselitve, zlasti še na obrobju mest in v obmestnih naseljih. Razpršena gradnja naselij ne omogoča racionalne komunalne opreme niti racionalne rabe energije, saj so sistemi prenosa preveč razvejani, zapleteni in energijsko potratni. Zaradi neustreznih rešitev odvajanja odplak se prekomerno onesnažuje podtalnica in s tem pitna voda.

2.1.1 SANACIJA RAZPRŠENE GRADNJE

Sanacija razpršene gradnje je potrebna tudi s stališča varovanja kulturne krajine in urbanističnih vrednot. Zaradi zagotavljanja varstva okolja je pomembno zgoščevanje poselitve ter dograjevanje in obnavljanje javne infrastrukture. Sanacija razpršene gradnje bo mogoča z zaokroževanjem in zapolnjevanjem stavbnih zemljišč obstoječe razpršene gradnje na območjih z možno navezavo na javni potniški promet in dostopnostjo do komunalne in družbene infrastrukture, znotraj katerih bi bilo mogoče zgostiti poselitev ter dograditi in obnoviti javno infrastrukturo. Izboljšave bodo zajele tudi obstoječe objekte.

2.1.2 PODEŽELSKA NASELJA

Za urejanje naselij na podeželju je smiselno upoštevati usmeritve za urejanje in razvoj mest in drugih naselij, pri tem pa se upoštevajo velikost, namembnost, funkcija in potrebe določenega naselja. Na podeželskih območjih se vzpostavljajo pogoji, da se ohranijo prebivalstvo in kmetijska funkcija prostora, hkrati pa je omogočen tudi razvoj neagrarnih dejavnosti, ki dopolnjujejo primarno proizvodnjo. Pri razmestitvi javnih funkcij na podeželju se upošteva primerna dostopnost do centralnih krajev iz širšega gravitacijskega zaledja. Stanovajska gradnja, delovna mesta in javne funkcije se usmerjajo v centralna naselja, ki naj postanejo razvojna, zaposlitvena in oskrbna središča. Obseg in vrsta funkcij naj bo v razmerju s številom prebivalstva v naselju in v gravitacijskem območju. Prenova in sanacija agrarnih naselij se usmerja tudi v modernizacijo kmetij, okoljsko sanacijo, olepšavo naselij in ustvarjanje pogojev za razvoj malega gospodarstva.

V redko poseljenih območjih in območjih avtohtone poselitve se ustvarjajo pogoji za ohranitev poselitve, kjer ta predstavlja sestavino in dejavnika za ohranjanje kulturne krajine, zlasti z vzpodbujanjem kmetijstva, turizma in drugih oblik dela na domu, s spreminjanjem funkcije starih zgradb v počitniške hiše ipd. Primarno je treba varovati naravno pokrajino in kmetijsko dejavnost, gradbeno dejavnost pa usmerjati v prenavo in nadomeščanje dotrajanih objektov ter gradnjo objektov, ki so povezani z varovanjem narave in vzdrževanjem kmetijske proizvodnje ter gozdarstva.

2.1.3 TURISTIČNA NASELJA

Turistični razvoj je pomembna usmeritev naselij, ker ima večstransko ugoden učinek. Urbani turizem je zlasti perspektiven za velika mesta, za mesta in druga naselja z velikim bogastvom kulturne dediščine ali s posebnimi naravnimi pogoji (zdravilnimi vreli, obalo, bližino visokogorja), za središča in izhodišča turističnih regij. Turistične dejavnosti v naselju prispevajo k prenovi in revitalizaciji starih jeder in k razvoju kulturnih, trgovskih, gostinskih, obrtnih, sejamskih, prostočasnih, prometnih, telekomunikacijskih, zdravstvenih, finančnih in drugih poslovnih dejavnosti, pospešujejo izgradnjo prenočitvenih zmogljivosti, urejanje peš con, parkov, športnih terenov, zabavišč, kar vse služi tudi domačemu (mestnemu) prebivalstvu in mu s tem nudi nova delovna mesta in dohodek. Turistična naselja ne smejo biti monofunkcionalna. Turizem je pomemben tudi na vasi v obliki kmečkega turizma, obiska krajinsko, zgodovinsko ali etnografsko zanimivih krajev in prispeva k dodatni zaposlitvi.

2.2 JAVNE POVRŠINE V NASELJU

Zelene površine so pomembna sestavina urejenega naselja; prispevajo h kvaliteti bivalnega okolja, omogočajo zadovoljevanje socialnih funkcij v odprtem prostoru naselja, primerno vključene v urbanistično zasnovo naselja pa prispevajo k strukturi in oblikovni podobi naselja. Povezovanje javnih zelenih in odprtih površin v naselju z naravnim zaledjem v celovit zeleni sistem je v kontekstu dolgoročnega načrtovanja prostorskega razvoja naselij ključni in nujni pogoj za učinkovito urejanje in razvoj javnih površin naselja.

Pri načrtovanju in razvoju naselij se prednostno upoštevata grajeno javno dobro, zlasti prometne površine, trgi, ploščadi, sprehajališča, tržnice ipd., ter naravno javno dobro kot sestavina naselij, zlasti parki, vodna in obvodna zemljišča, gozdovi in posamezna drevesa ter razne oblike biotopov. Javne površine so javna dobrina za zadovoljevanje javnih potreb, za katero skrbi država ali lokalna skupnost, kadar le- teh ni mogoče zagotavljati na trgu.

3 RAZVOJ KRAJINE

V primerjavi z drugimi državami Evrope je Slovenija ohranila visoko stopnjo naravne ohranjenosti in krajinske pestrosti. Naravno najbolj ohranjeno je visokogorje ter hribovita območja v alpskem in predalpskem svetu, visoke kraške planote z večjimi sklenjenimi gozdovi in deloma območja večjih vodnih sistemov, predvsem reke Mure. To so hkrati območja pomembnih vodonosnikov, največje biotske raznovrstnosti in ekološke izravnave. V evropskem prostoru je tako velikih, relativno sklenjenih in pretežno naravnih območij malo, zato je njihova ohranitev mednarodnega pomena. Preko meja sosednjih držav se povezujejo s podobnimi območji, kar omogoča vzpostavljanje ekoloških koridorjev ter pretok snovi in živih bitij. Ta območja postajajo vse bolj privlačna za bivanje in rekreacijo, zato pritisk, zlasti na vodni in obvodni prostor ter gorska območja, vedno bolj narašča.

Človekovo poseganje v krajino narašča zaradi vedno večjih razvojnih potreb. Ker razvoj v prostoru ni uravnotežen in ker niti ne poteka tako, se v nekaterih krajinskih območjih zmanjšuje intenzivnost rabe, v drugih pa se pretirano povečuje. Gradnja prometnic in druge infrastrukture, bivališč, delovnih in proizvodnih prostorov, odpiranje površinskih kopov, odlagališč odpadnih snovi in podobni posegi pogosto vodijo v spreminjanje in drobitev naravnih območij, kar zmanjšuje povezanost naravnih ekosistemov. Opraviti imamo tudi s spreminjanjem razmerij v ekonomskih in družbenih odnosih v ruralnem prostoru. Ta razmerja nimajo samo posledic v rabi zemljišč, temveč v vseh vidikih fizičnega prostora. Vplivajo na poseljenost in tudi na vse, kar človekova prisotnost v prostoru vrednotno pomeni: na zgodovinske, kulturne, doživlajske in pomensko simbolne sestavine krajine. Posreden ali neposreden vpliv na krajino imajo tudi različni procesi, ki so značilni za sodobno družbo. To so npr. procesi premeščanja prebivalstva iz mest na podeželje. V novejšem času je zaznati tudi obratne procese, vendar se v nekatera območja praznjenja prebivalstvo ne vrača. Zato pa se povečuje pritisk na druga podeželska območja, predvsem tista v bližini večjih središč.

Razvoj krajine obravnava slovenski krajinski prostor v luči predstave o tem, kaj želimo v prostoru v prihodnje doseči. Razvoj krajine poudarja celostno integracijo varovanja vrednot in razvoja dejavnosti v krajini, določa usmeritve za urejanje odprtega prostora in za usklajevanje posameznih sektorskih strategij, kar je bistvenega pomena za ohranjanje narave, varstvo okolja in naravnih virov, za ohranjanje krajinske identitete v okviru Slovenije ter izboljšanje kvalitete življenja.

Krajina se ne ustvarja na novo, temveč se z umeščanjem novih ali posodabljanjem obstoječih dejavnosti preurejajo in obnavljajo prostorska razmerja v njej, lahko pa se jih tudi ohranja. Pri tem se upoštevajo obstoječe naravne in kulturne značilnosti v krajini. Pri načrtovanju prostorskega razvoja krajine se stremi k doseganju njenega optimalnega razvoja, ki ga opredeljujeta: funkcionalen, ekološko in oblikovno uravnotežen sistem prostorskih struktur ter zdravo, varno in prijetno bivalno okolje. Tak razvoj v največji možni meri ohranja naravno zgradbo krajine in omogoča odvijanje naravnih procesov ter ustvarja in ohranja nacionalno in lokalno prepoznavnost ter simbolne prvine v prostoru.

Glede na obstoječe značilnosti in želen prostorski razvoj se bo krajina razvijala v treh smereh: kot pretežno naravna, kot pretežno kulturna in kot pretežno urbana in kmetijsko intenzivna krajina.

Za pretežno naravno ohranjeno krajino je značilna ohranjenost njene naravne zgradbe in možnost za neoviran potek naravnih procesov. To pomeni, da stopnjo naravne ohranjenosti krajine opredeljuje izključenost neposrednega človekovega delovanja v prostoru. Naravno ohranjena krajina se razvija na odmaknjenih predelih in v višje ležečih območjih, kjer so bivalni in delovni pogoji oteženi, naravni procesi pa intenzivni, zato je človekov razvoj omejen. Poselitev na teh območjih je redka in se ohranja tam, kjer to ni v koliziji s pojavom nevarnih naravnih procesov ali pa tam, kjer je to pomembno iz narodnoobrambnih vidikov države.

Največji del Slovenije označuje kulturna krajina, ki preko predalpskih in kraških območij, za katera je značilen preplet gozdov s pretežno travnatim svetom in drobno poselitvijo, prehaja do kmetijsko bolj intenzivnega vinorodnega gričevja, poljedelskih ravnin in intenzivneje urbaniziranih krajin ob večjih središčih. Prevladujoča značilnost slovenskih kulturnih krajin je velika reliefna raznolikost, mozaična krajinska slika, tradicionalne oblike poselitve ter preplet kmetijskih zemljišč in gozda, ki z razporeditvijo in obliko v veliki meri sledi naravni zgradbi prostora. V povezavi s stavbno, naselbinsko in krajinsko dediščino ustvarja kulturno prepoznavnost Slovenije.

Za urbano in kmetijsko intenzivno krajino je značilen preplet urbane rabe prostora in sklenjenih območij kmetijstva. To so večinoma ravninski predeli Slovenije, kjer so večja poselitvena središča ter hkrati tudi območja kmetijskih zemljišč z visokim in dobrim pridelovalnim potencialom, na katerih je možnost za razvoj kmetijske dejavnosti velika. Pritisk urbane rabe na ta zemljišča je zato lahko v nasprotju s težnjo po ohranitvi območij z visokim pridelovalnim potencialom tal za kmetijstvo. Ta tip krajine je zato zelo podvržen spremembam, ki pa morajo temeljiti na tehtanju razvojnih možnosti in ranljivosti prostora in krajine. V teh območjih je zato treba možnosti za razvoj poselitve iskati tudi na območju gozdov, kolikor to ni v nasprotju z ohranjanjem ekoloških funkcij gozda. S preudarnim umeščanjem urbanih dejavnosti je treba posebno pozornost nameniti tudi krajinski sliki, v kateri se zagotavlja skladna prostorska razmerja med naravnimi in grajenimi prvinami ter oblikovno usklajen prehod iz urbane v kulturno krajino.

Cilji prostorskega razvoja krajine, katerim sledimo z usmeritvami v tem poglavju, so:

- izkoristiti in vzdrževati potencial za sedanje in prihodnje dejavnosti v krajini;
- ohraniti naravne prvine krajinske zgradbe in spontanosti naravnih procesov;
- ohraniti prepoznavnost kulturnih kakovosti na različnih ravneh: nacionalni, regionalni, lokalni in evropski;
- zagotoviti varno, privlačno in prijetno bivalno okolje.

3.1 PREPOZNAVANOST SLOVENIJE Z VIDIKA KULTURNEGA IN SIMBOLNEGA POMENA KRAJINE

Kulturna in simbolna prepoznavnost Slovenije v prostorski strategiji se obravnava na dva načina, in sicer kot splošna prepoznavnost krajinskih območij na ravni celotne Slovenije in kot prepoznavnost krajinskih območij, ki so nacionalno pomembna.

Meja območja predalpskih krajin poteka od Nadiže na meji z Italijo do vznožja Alp nad Soško dolino in dolino Bače, od Ratitovca in Jelovice do Blejskega kota, ob vznožju Kamniško-Savinjskih Alp sega do meje z Avstrijo, zajame Koroško in se pri Mariboru spusti do Celja, zajame Posavsko hribovje, Barje, Idrijsko-Cerkljansko hribovje do Tolmina in Beneške Slovenije.

Opređelujeta jo sredogorski hribovit relief, ki se le izjemoma povzpne čez 1000 metrov, in vlažno podnebje. Temeljna značilnost predalpskih krajin so razgibane planote, hrbti, zaobljeni vrhovi ter ozke globoke doline, ki se marsikje razširijo in preidejo v kotline, ki imajo že značaj ravnine (Ljubljanska, Celjska kotlina). Strnjen gozd in značilna pojavnost kmetijskih zemljišč z osamljenimi kmetijami in zaselki znotraj njega predstavlja osnovne predalpske krajinske vzorce-celke. V višjih legah se poselitev pojavlja na pobočjih in slemenih. Tu je razvita predvsem živinoreja, med obdelovalnimi površinami prevladujejo travniki. Doline so v pretežno mozaični kmetijski rabi, nekatere pa označuje rudarska oz. obrtno-industrijska dejavnost. Velikih naselij je malo, prevladujejo številne majhne gručaste vasi, zaselki in samotne kmetije. V kotlinskem delu prevladujejo meliorirana kmetijska zemljišča in večja naselja, ki so tudi središča razvoja.

3.1.1 PREPOZNAVANOST KRAJINSKIH OBMOČIJ, KI SO NACIONALNO POMEMBNA

Prostorska strategija posebej opredeljuje krajinska območja s prepoznavnimi značilnostmi, pomembna na državni ravni. Kot taka obravnavamo območja s tistimi stvaritvami človeka v prostoru, ki jim pripisujemo posebno vrednost zaradi njihove podobe ali pomenov, ki jih te nosijo s sabo, ali zaradi njihovega posebnega značaja. To so predvsem območja, ki so zaradi visoke pričevalne vrednosti, razvojne kontinuitete, prepleta kulturnih pojavov in sožitja z naravnimi danostmi (kulturna dediščina, izjemne naravne prvine ter izjemne krajine z redkimi ali enkratnimi krajinskimi vzorci) nosilci prostorske identitete in simbolne vloge v družbeni zavesti. Ta območja so nacionalno pomembna. Zaradi visokega kulturnega, simbolnega in doživljajskega pomena je treba tem krajinskim območjem zagotoviti prostorski razvoj, ki bo ohranjal njihovo celovito prepoznavnost.

V nasprotju z ostalimi dejavnostmi, ki neposredno vplivajo na krajinsko zgradbo, je varstvo območij, prepoznavnih z vidika kulturnega in simbolnega pomena, specifična razvojna priložnost. Oblikovanje razvojnih programov na osnovi varstvenih vsebin je izziv prihodnjega prostorskega razvoja in priložnost za uresničevanje načel vzdržnega prostorskega razvoja. Za uresničevanje zahtev varstva in razvoja nacionalno prepoznavnih krajinskih območij je treba v sodelovanju z varstvenimi službami uveljaviti ustrezne mehanizme in postopke, predvsem na ravni prostorskega načrtovanja, razvoja gospodarstva ter financiranja in nadziranega izvajanja posegov v prostor. Na eni strani je treba preprečevati posege, ki bi utegnili spremeniti značilno krajinsko sliko in zgradbo izjemnih krajin ter drugače negativno vplivati na njihovo prepoznavnost. Na drugi strani pa prisotnost teh sestavin povečuje atraktivnost prostora, kar je razvojni potencial za kmetijstvo, turizem, pristočasne dejavnosti pa tudi za poselitev. Pri tem je raba prostora sicer pogosto bistven pogoj za vzdrževanje stanja in ohranitev dediščinskih vrednosti, zlasti kulturne krajine, pri čemer ni nujno ohranjanje zastarelih tehnologij in tradicionalnih načinov pridelovanja, pač pa so sprejemljive tudi sodobnejše, alternativne oblike kmetijske pridelave, ki se lahko prilagajajo varstvenim zahtevam.

3.1.2 OBMOČJA IZJEMNIH KRAJIN

Izjemne krajine, imenovane tudi krajine posebnih vrednosti, so bile strokovno prepoznane kot največ vredne krajine v slovenskem prostoru. Po dosedanjih opredelitvah največ vrednih krajinskih območij (Usmeritve za urejanje izjemnih krajin, 1998) se med izjemne krajine uvršča 89 krajin, ki kažejo krajinsko pestrost pa tudi visoko stopnjo ohranjenosti.

3.1.3 RABA VODA

Vodni in obvodni prostor je treba povsod in v čim večji meri ohranjati v naravnem stanju. To še posebej velja za naravno ohranjena območja, območja največ vrednih vodotokov in drugih vodnih pojavov (presihajoča jezera, podzemne vode ter mokrišča) ter območja izjemnih krajin. Človekove dejavnosti je treba povsod tam, kjer je to mogoče, usmerjati zunaj poplavnih območij, erozijsko najaktivnejših območij, območij delovanja snežnih in zemeljskih plazov ter vplivnega območja vodnih in obvodnih ekosistemov. Kjer je to mogoče, pa je treba vodni in obvodni prostor nameniti za ustrezno rekreacijsko rabo.

Obalni del Slovenskega primorja je preobremenjen z različnimi dejavnostmi. Zaradi zanimivega in edinstvenega krajinskega prizorišča, ki ga predstavlja morje, je to območje privlačno za turizem in rekreacijo, pa tudi za poselitev. Težnja po razbremenjevanju obalnega območja za potrebe turizma in rekreacije narekuje večjo izrabo celinskih voda. Vodne in obvodne površine so med najprivlačnejšimi območji za pasivno rekreacijo, na primer opazovanje vode, posedanje, sprehodi ob vodi in za nekatere športnorekreativne dejavnosti, kot so kajakaštvo, kanuistika, rafting, jadranje in deskanje, plavanje, drsanje, vodno smučanje. Predstavljajo pa lahko tudi hrbtenico za zasnovo sistema zelenih športnorekreativnih površin v naravnem in urbanem okolju.

Za rekreacijo se skladno z navedenimi omejitvami namenjajo Soča, zgornji del Save, Krka, Kolpa, Ljubljana, druge manjše reke ter Bohinjsko, Blejsko, Cerkljansko jezero in jezera, nastala z zaježitvami.

3.1.4 TURISTIČNI RAZVOJ IN PROSTOČASNE DEJAVNOSTI

Cilj prostorske zasnove je doseči uravnotežen razvoj prostočasnih dejavnosti in turizma na celotnem območju države, ki temelji na racionalni rabi prostora, vključevanju kulturnih in krajinskih posebnosti ter varstvu okolja. Namen zasnove je približati možnosti za prostočasne dejavnosti prebivalcem in razbremeniti že uveljavljena turistična območja z oblikovanjem novih, prepoznavnih območij, vezanih na poselitveno omrežje. S tem želimo doseči višjo kvaliteto bivanja, večje in kvalitetnejše možnosti za rekreacijo in sprostitev ter uživanje naravnih in kulturnih danosti prostora za prebivalce in tuje obiskovalce. Območja so v prostorski zasnovi opredeljena na podlagi zgoraj navedenih ciljev in ob upoštevanju temeljnih usmeritev slovenskega turizma. Zasnova kaže na to, da je lahko celoten teritorij države potencialno primeren za razvoj prostočasnih dejavnosti. Turistično-rekreacijska infrastruktura, naravne in kulturne danosti ter poselitvena jedra omogočajo vzpostavitev razvojnih jeder, ki so lahko podlaga za povezovanje v funkcionalne regije. Zasnova z vidika razvoja prostočasnih dejavnosti in turizma vključuje v prostorsko zasnovo države 21 jedrnih območij kot ogrodje za razvoj dejavnosti, ki se dopolnjuje z omrežjem posebnih lokacij in z zalednimi območji. Ta razvojna jedra se oblikujejo glede na poselitvena jedra in njihova bližnja zaledna območja, turistične kraje, območja obstoječe turistične infrastrukture, območja pomembnih naravnih vrednot, kulturna središča (kulturnozgodovinski spomeniki in območja, kulturne dejavnosti). Jedra območja niso prednostno namenjena razvoju prostočasnih dejavnosti, ampak so tista, v katerih se koncentrira infrastruktura in uporabniki. Oblikovana so z namenom, da prevzamejo svojo vlogo v razvoju turističnih dejavnosti.